COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

290

ANDREI BONCEA
CURTEA DE ARGEȘ

CELE DOUĂ SAU TREI EXISTENȚE ALE LUI TIBERIU POP

CONSTANTIN PASCU
CLUJ

MAȘINA TIMPULUI — UN MIT MODERN

UN UNIVERS ÎN CARE TIMPUL ESTE REVERSIBIL

290

Colecția
„POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XII
15 decembrie 1966

Cu prilejul
Anului nou
1967
urăm cititorilor
și colaboratorilor
noștri tradiționalul
„La mulți ani!"
și noi succese în muncă

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

Cele două lucrări pe care le publicăm în numărul de față al Colecției sînt legate într-un fel de o anumită latură a operei lui Wells. Este drept că A. Boncea n-a cunoscut „Povestea răposatului domn Elvesham" atunci cînd a scris „Cele două sau trei existențe ale lui Tiberiu Pop". Totuși — fără să divulgăm acțiunea celor două povestiri — putem preciza că tema lor este asemănătoare: „transplantarea" personalității unui om într-altul. Interesant e însă ceea ce deosebește cele două narațiuni sau, mai bine spus, ceea ce le face complementare.

În „Povestea răposatului domn Elvesham" (publicată în 1897, deci cu aproape cincizeci de ani înainte ca Avery, Mc Leod și Mc Carthy să fi demonstrat natura chimică a materialului genetic), schimbarea celor două „euri" este operată cu ajutorul unei substanțe (un praf trandafiriu). Întrebarea care se pune este dacă menționarea acestui praf trandafiriu este suficientă pentru a conferi nuvelei caracterul științifico-fantastic. Problema nu constituie un simplu amănunt episodic, ci, după cum vom vedea, are un caracter mai general.

Firește, cunoscînd întreaga evoluție a scriitorului, sîntem îndrituiți să dăm povestirii pomenite o semnificație materialistă. După temeinice studii științifice (printre profesorii săi se numărau savanți iluștri ca biologul Thomas Huxley), Wells publică în colaborare cu R. A. Gregory un „Manual de biologie" (1893). După acest debut, autorul celebrului „Compendiu de istorie" a militat timp de o jumătate de veac pentru cunoașterea științifică a lumii și a societății. Și aceasta nu numai în opera lui teoretică, ci și în cea beletristică.

Chiar în povestirea pe care o publicăm acum, eroul ei mărturisește: „Prin ce mijloc e posibilă o asemenea metamorfozare — iată ceva mai presus de înțelegerea mea, deși, de cînd sînt capabil să gîndesc, am acceptat ideile materialiste". E limpede că povestirea s-ar putea preta și la o interpretare fantastică (praful trandafiriu fiind un soi de elixir miraculos, ca în poveștile cu alchimiști, un declanșator al unui proces magic). Eu nu cred — o subliniez — în această exegeză, dar, cîtă vreme „minunea" se bazează doar pe menționarea unei substanțe misterioase, sînt lipsit de argumente peremptorii în favoarea unui cert sens științific, iar nuvela rămîne o frumoasă operă, dar exclusiv fantastică.

Iată însă că știința însăși a lucrat, aș spune, în sprijinul lui Wells, iar autorul român, recurgînd la noile cuceriri ale biochimiei, a scris o replică modernă, și de această dată autentic științifico-fantastică, a „modelului" wellsian. În „Cele două sau trei existențe ale lui Tiberiu Pop", „grefarea" personalității este obținută prin mijlocirea memoriei genetice, a A.D.N.-ului. Dintr-o dată, fantasticul e convertit într-o anticipație îndrăzneață, dar plauzibilă.

În numărul trecut al colecției am mai publicat cîteva fragmente din cartea lui Wells „Înfățișarea viitorului", apărută în anul 1933. Pe lîngă alte interesante viziuni privind ziua de mîine a omenirii, am găsit unele pasaje revelatoare despre însemnătatea și forța geneticii, a cărei înflorire Wells o plasa pe la mijlocul veacului XXI. De data asta sîntem convinși că, dacă autorul „Utopiei moderne" ar fi

trăit în zilele noastre, și-ar fi scris povestirea pornind de la alte premise, tocmai de la elementele folosite în „Cele două sau trei existențe ale lui Tiberiu Pop"...

Publicarea povestirii lui A. Boncea are semnificația unui omagiu indirect, dar cu atît mai elocvent pe care-l putem aduce marelui scriitor englez. Trăind și creînd în epoca grandiosului avînt al științei și al tehnicii moderne, Wells, cu toată uimitoarea-i imaginație, s-a pomenit uneori devansat de vertiginoasa cavalcadă a progresului. „Povestea răposatului domn Elvesham" rămîne un document care, comparat cu victoriile civilizației contemporane, atestă că într-adevăr cele mai fantastice visuri pot fi îndeplinite de știință. Dar în această lucrare anticipația pare pesemne chiar autorului atît de îndrăzneață încît, deși crede în posibilitatea unor asemenea „mutații", el se mulțumește să-și însoțească relatarea faptelor cu un scepticism temperant. În această lumină, povestirea lui Wells, în care previziunea se află încă într-o formă magmatică, îmi face impresia că se desprinde din aburii mitului, tinzînd către atmosfera lucidă a science-fictionului modern. Cu atît mai impresionantă apare intuiția dovedită de Wells, care a reușit să consemneze metamorfoza lui Eden în Elvesham cu un realism psihologic de o precizie aproape clinică.

Spre deosebire de A. Bocea, Constantin Pascu a reluat, cu bună știință, o lucrare a lui Wells. Și, deși intenția este polemică (exprimînd literar paradoxul pe care l-ar putea produce o călătorie în trecut), povestirea autorului romîn nu reprezintă mai puțin dovada că „fermentul" wellsian este încă viu și că ideile transmise de acesta continuă să ne tulbure. Dintr-un punct de vedere, Constantin Pascu are perfectă dreptate. Într-o prefață la un alt roman, în care este vorba de o călătorie în timp („Echec au temps" de Marcel Thiry), Roger Caillois remarcă și el acest paradox. Să nu uităm însă că, în secolul nostru, știința a învățat să se întîlnească în calea ei cu astfel de stranii înfățișări ale realității. Faptul că electronul este și undă, și particulă n-a fost considerat multă vreme drept un paradox, ba chiar un lucru absurd? De aceea, pentru a restabili dinamicul echilibru dintre fantezie și rațiune, am socotit nimerit să alăturăm schiței lui C. Pascu un articol consacrat ipotezei emise de fizicianul F. Stannard cu privire la posibilitatea existenței unui univers în care timpul să fie reversibil.

În concluzie, putem spune că, astăzi, cînd în romînește au apărut patru volume masive de opere alese ale lui H. G. Wells, gîndul nostru a fost să-i evocăm memoria într-un mod mai puțin rigid, astfel încît „dialogul" cu genialul precursor al genului științifico-fantastic să apară, așa cum este și în realitate, viu și fecund.

ADRIAN ROGOZ

ANDREI BONCEA
CURTEA DE ARGEȘ

CELE DOUĂ SAU TREI EXISTENȚE ALE LUI TIBERIU POP

Octogenarul profesor Tiberiu Pop, retras într-o localitate de munte, trăiește ultimele zile ale vieții sale. Decompensarea cardiacă cu insuficiență respiratorie, insuficiența renală, mult prea plictisitoarea lene digestivă sînt pentru el indicii sigure că sfîrșitul îi este foarte aproape. Sînt bătrîni cărora poliscleroza senilă le afectează, se poate spune, într-o egală măsură, toate organele, inclusiv sistemul nervos cu organul său de gîndire, creierul, iar micropoliramolismentele cerebrale conferă senilului apatia și resemnarea în fața morții.

Nu același lucru se petrece și cu pensionarul profesor Pop. În ciuda faptului că organismul îi este o epavă, bătrînul gîndește și judecă cu aceeași forță și, poate, chiar cu mai multă pasiune decît altădată; cel puțin așa i se pare lui.

Să trăiești sfîrșitul fără o conștiință a neantului ce te așteaptă e moartea cea mai de preferat și acest lucru se întîmplă foarte multor bătrîni, la care celulele nervoase cedează între primele în fața procesului de necroză, fiind înlocuite treptat, treptat cu țesut conjunctiv — sclerogen.

În cazul că sistemul nervos este numai în mică măsură afectat, rămîi lucid în fața morții și te forțezi să te-mpaci cu acest gînd sau nici nu-ți vine a crede că ai și această ultimă obligație de ființă vie.

Altfel se petrec însă lucrurile în cazul profesorului Tiberiu Pop. În întreaga-i viață, dedicată științei, a muncit cu pasiune și a abordat probleme dificile chiar dacă acestea au necesitat ani mulți de studiu. Valoroasele contribuții aduse de el medicinei în problema acceptării de către organismul uman a heterogrefelor, în problema scurtării timpului de vindecare a plăgilor, în problema cancerului etc. l-au situat între savanții cu renume mondial.

Acum e obosit. E obosit fizicește și e obligat să stea încontinuu într-un fotoliu. Ar vrea să muncească, să studieze, să scrie și să

discute probleme științifice, dar cea mai neînsemnată mișcare îl istovește. Numai munca intelectuală — gîndirea —, ce se face cu un foarte mic consum de energie, îi mai este accesibilă. Un nepot al său, din prea mult respect față de el, nu permite nimănui să-l viziteze, pentru că orice vizită l-ar obosi. Profesorului nu-i convine. Obișnuit cu munca didactică și, mai ales, cu aceea de cercetare științifică, îi este greu să stea în inactivitate. Dimineața, la ora 10, i se aduce corespondența. Ovidiu Bulcu, nepotul profesorului, desface plicurile și-i prezintă conținutul. Profesorul ar dori să nu piardă nimic din tot ce e nou în știință, fiind obsedat de ideea că ar putea într-un fel să lupte împotriva morții sale iminente.

Sînt multe de făcut în viață, multe idealuri te-ar onora, însă va trebui să alegi întotdeauna ceea ce este mai important și posibil de realizat. De multe ori te lași împins la întîmplare de o dorință de moment, ce poate deveni o adevărată pasiune, sau te lași împins și condus de alții sau de împrejurări. În acest caz nu te deosebești de obiectele fără viață, care se încălzesc cînd e cald sau se răcesc cînd e frig. Sînt idealuri greu sau imposibil de realizat și pentru realizarea lor trebuie să răzbați pînă pe culmile științei. Îți trebuie însă o muncă de o viață întreagă. Ai ajuns să poți realiza ceva și viața își încheie firul. Crearea de organe — piese de schimb — pentru corpul omenesc nu este o rezolvare, cedează sistemul nervos, celulele sale încep să moară, omul intră în involuție și demență senilă. Sînt cazuri cînd în această stare poți trăi încă mulți ani. Ești însă în cel mai bun caz o plantă puțin folositoare, dacă nu chiar o povară pentru cei din jur. Se poate ca, dimpotrivă, să cedeze restul organismului și să rămîi lucid, în depline facultăți mintale. Atunci cum să mai poți realiza ceva dacă restul organismului nu te ajută ? Să ai posibilitatea de a mai trăi o viață într-un organism nou, tînăr și viguros, avînd vechea experiență și tot ceea ce ai asimilat în intelect, e un deziderat, scopul cel mai înalt ce și-l poate propune un om de știință, lucrător pe tărîmul medical. „Iată, într-adevăr, o soluție fascinantă !" — își spuse profesorul, care socotea că a găsit rezolvarea acestei probleme. „Dar a gîndi astfel nu-i un simptom de psihoză senilă ?" — își obiectă singur.

Simte nevoia unui consult medical făcut de o altă persoană — un medic specialist psihiatru. Se telefonează, și a doua zi se și prezintă unul dintre foștii săi elevi, doctorul Mircea Poenaru, remarcat de profesor ca un om care, în ciuda modestiei sale, avea „cap de cercetător". Acesta obișnuia să-i ceară profesorului multiple explicații din domeniul specialității lor. E drept că întreba rar, dar cerea explicații în probleme dificile și pentru profesor și completa explicațiile urmărind pe bolnav cu și mai multă atenție simptomele bolilor și răspunsul la meditație. Profesorul i-a observat pasiunea pentru știință, s-a bucurat de acest lucru, iar în momentul în care a fost depășit de întrebările lui Poenaru i-a spus :

— Nu s-a studiat această problemă, Poenarule, hai s-o studiem împreună.

Din acel moment, profesorul și elevul au devenit nu numai colaboratori, dar și prieteni.

„Ce folos aș avea dacă n-aș împărtăși și altora cunoștințele și observațiile mele — își spunea profesorul. Aș duce cu mine în mormînt cunoștințele căpătate. Cum aș rămîne cu datoria față de societate, care mi-a pus la dispoziție tot ceea ce a creat ea cultural și științific în decurs de milenii ?" — așa gîndea profesorul și și-a împărtășit elevilor toate observațiile sale.

— Te-am chemat să mă examinezi, Poenarule ! Nu-mi dau seama în ce stadiu mă găsesc cu involuția sau, s-o spun direct, cu demența senilă.

Dr. Poenaru nu răspunse imediat. În mintea lui se născură o mulțime de întrebări. În primul rînd, de ce-l interesa atît de mult pe

profesor starea psihică și nu atît fizicul, care, evident, era mult mai deficitar. Se informă deci dacă profesorul apelase și la serviciile unui internist; primind un răspuns negativ, alte probleme îi apărură lui Poenaru în minte.

Pînă la urmă, doctorul Poenaru îl întrebă direct pe profesor ce urmărește sau ce moștenire sau testament vrea să lase.

— Vreau să las moștenire lucrul de care mă interesez, experiența și tot ceea ce am asimilat în creierul meu, și aceasta într-o formă ușor accesibilă oricui ar fi dornic să și-o însușească.

Nu un tratat ar fi vrut acum să scrie profesorul. Dorința lui era să dea omenirii o metodă nouă de asimilare a cunoștințelor. E drept că exista în mintea sa și o intenție egoistă, intenție care se va dovedi extrem de importantă pentru cele ce urmează, dar ea scăpă observației doctorului Poenaru.

★

Profesorul Tiberiu Pop își întemeiase raționamentul pe lucrări și observații mai vechi, ale diferiților savanți și oameni de știință. Experiențele cruciale ale lui Avery, Mc Leod și Mc Carthy, urmate de sute și mii de alte experiențe, au consolidat ideea că memoria însăși are un substrat chimic, fiind în esență o modificare în structura acizilor nucleici ai celulelor nervoase. Așadar, a tras concluzia profesorul Pop, dacă acidul dezoxiribonucleic provenit din creierul unui animal este injectat altui animal, acesta din urmă va putea primi, odată cu ADN-ul injectat, și o parte din memoria donatorului. Aceasta înseamnă că ADN-ul prezent se poate transforma sau poate fi chiar substituit de un alt ADN.

Profesorul Tiberiu Pop dorea ca după „spargerea vasului de lut", adică după ce va muri, discipolul său să-i scoată creierul, iar din acesta să extragă ADN-ul. Din întreaga convorbire, Mircea Poenaru constatase că profesorul e lucid și că are de-a face cu un bătrîn la care involuția senilă încă nu se manifesta în mod evident. Acceptă propunerea sau mai bine zis rugămintea profesorului, nu însă fără a aduce anumite obiecții. Se interesă dacă experiența ar putea avea sorți de izbîndă, ținînd seama că după cum înlocuirea ADN-ului unei celule bacteriene vii cu ADN străin necesită o cantitate de 10 000 de molecule de ADN străin pentru fiecare celulă, în cazul de față de unde să se poată obține această cantitate de ADN, deoarece creierul aflat la dispoziție avea un volum limitat? Ar fi necesar a se extrage ADN-ul din minimum cinci creiere identice ca să ai o cantitate suficientă de ADN transformant, dar creiere identice nu pot exista. Profesorul Pop îi schiță atunci, în cîteva cuvinte, întreaga lucrare.

Pentru ca ADN-ul extras să nu se altereze, doctorul Mircea Poenaru trebuia să conserve creierul înainte de a-l supune celorlalte operații.

După obținerea ADN-ului, prin diversele metode curente, acesta urma să fie multiplicat. Materia primă din care aveau să se sintetizeze noile molecule de ADN — adică cele patru tipuri de nucleotizi (cărămizile din care este format orice ADN) — trebuia să fie obținută din creiere de animale.

Injectarea pe subiectul experienței se va face ținînd seama că ADN-ul poate provoca o reacție alergică prin formare de anticorpi specifici.

Mircea Poenaru se arătă totuși sceptic.

— Nu se produce oare un haos în creierul supus transformării prin faptul că noul ADN se va substitui celui vechi în mod anarhic?

La această obiecție, profesorul aminti de rezultatul experiențelor pe animale și observă că în general nu întregul organism se oferă receptiv stimulilor noi.

— Crezi că sistemul nervos lucrează cu toate celulele sale în mod concomitent? Pe de altă parte, procesul de transformare poate fi mult ușurat dacă insul supus experienței va studia și va memora ceea ce a studiat și donatorul de ADN cerebral. Bineînțeles, memorizarea aceasta se va dovedi a fi enorm facilitată. Nici bariera formată de membrana celulară nu poate fi o problemă; celula animală nu are o membrană bine constituită.

Doctorul Poenaru mai puse o întrebare:

— Evident, experiențe de acest fel nu s-au mai făcut și aceasta pentru că va trebui experimentat direct pe om. Cine va fi acela care va risca să se supună unor astfel de experiențe? Și care va fi medicul atît de lipsit de scrupule să încerce aceasta?

Evitînd să răspundă la această problemă, profesorul continuă:

— Am toată încrederea că vei proceda la separarea ADN-ului din creierul meu, îl vei conserva în fiole într-o urnă specială și vei ține cont că in acea urnă voi fi eu. Va fi posibil, cîndva, să trec într-un alt organism și să trăiesc o viață nouă. Transvazîndu-se într-un alt corp, tînăr și viguros, cvintesența personalității mele, sub forma pură a ADN-ului, va juca la nivelul conștiinței rolul demiurgic al bacteriofagului care se insinuează în bacterie pentru a pune stăpînire pe întregul ei mecanism genetic...

Tiberiu Pop tuși intr-un fel ciudat și-și duse mîna la gură.

— Cam agresivă comparația, murmură doctorul Poenaru și apoi, cu glas tare, spuse: Oricum, nu prea văd cum s-ar putea face această transvazare și nici cine ar fi dispus să joace pentru dv. rolul bacteriei...

— Sînt obosit, gemu profesorul. Multe aș mai fi avut să-ți spun... Mor, Poenarule... Ai grijă... te rog... ADN-ul... Caută în...

Acestea au fost ultimele cuvinte ale bătrînului, care închise ochii pentru totdeauna. Lui Poenaru nu-i rămase decît să constate decesul lui Tiberiu Pop. I se păru ciudată această moarte subită, dar abia după deznodămîntul întîmplărilor care vor urma avea să-și dea seama că, de fapt, profesorul se sinucisese.

★

Profesorul Tiberiu Pop nu fusese căsătorit. Absorbit de problemele științifice, n-avusese timp pentru alte preocupări. Așa că nu avea rude apropiate, în afară de nepotul moștenitor al bunurilor sale. Aflînd despre dorința profesorului, nepotul său îngădui doctorului Poenaru să extragă creierul decedatului. Se punea totuși problema dacă trebuia sau nu luate imediate măsuri de conservare. Profesorul murise înainte de a fi precizat dacă trebuia respectată o anumită tehnică specială în această privință, iar doctorul Poenaru nu avusese timpul necesar să se informeze. Cu toate acestea, el izbuti să se descurce, folosind instrumentele găsite în casa profesorului și o tehnică dedusă ad-hoc. Cu prețiosul extras plecă de îndată la laboratorul institutului spre a proceda la recoltarea ADN-ului.

★

Nu ne vom opri să descriem fastuoasa înmormîntare a profesorului, mitingul de doliu, discursurile etc. Trebuie să precizez că Ovidiu Bulcu, nepotul profesorului, nu fusese atras de studiul medicinei, așa încît se despărți fără regrete de vasta bibliotecă a unchiului său. Cărțile rare fuseseră donate unor biblioteci de stat; celelalte au fost vîndute la anticariat. De altfel, și profesorul insistase să i se risipească biblioteca imediat, înainte ca tratatele conținute în ea să fie depășite de dezvoltarea rapidă a științei. Colecțiile de tratate străine, legate în piele, fură astfel cumpărate de medici bibliofili, iar tomurile recent apărute încăpură pe mîna studenților, a căror sursă de informare este de obicei biblioteca institutului sau, uneori, anti-

cariatul. Un tratat de fiziopatologie fu cumpărat de studentul Filimon Șchiopu.

★

Profesorul Pop avea obiceiul să noteze observații sau să extragă anumite idei pe marginea paginilor. În cartea cumpărată de studentul Filimon Șchiopu, profesorul consemnase însă foarte citeț undeva, pe ultimele pagini, o rugăminte pe care urma s-o facă doctorului Poenaru ; era vorba despre extragerea ADN-ului din creierul profesorului Pop, de îndată ce acesta va deceda, și de multiplicarea ADN-ului obținut ; în acest fel, cunoștințele profesorului ar fi putut să fie transmise lesne oricui. Se putea remarca faptul că în însemnarea aceasta nu se insista atît asupra procedeului extracției și asupra celorlalte lucrări de laborator privind multiplicarea ADN-ului, ci mai ales se stăruia asupra felului în care trebuia administrat produsul din momentul care s-ar fi prezentat ca o soluție înfiolată.

Șchiopu îl știa întrucîtva pe profesorul Tiberiu Pop, iar pe conferențiarul Poenaru îl cunoștea și mai bine — de la cursul de psihiatrie. În gînd i se înfiripă dorința să pună mîna pe prețiosul produs, să și-l injecteze și, pur și simplu, fără un efort deosebit, să devină savant, posesor al cunoștințelor și experienței profesorului Poenaru.

De la moartea profesorului trecuseră deja 18 zile, conferențiarul Poenaru avusese deci timpul necesar să extragă și chiar să multiplice ADN-ul. Șchiopu își făcu socoteala că lucrarea n-a putut să fie executată decît la Institutul de inframicrobiologie, unde, probabil, s-ar afla la ora actuală și ADN-ul extras.

Studentul găsi adresa profesorului conferențiar în cartea de telefon și se apucă să-i urmărească activitatea. Îl interesa dacă acesta mai frecventează sau nu Institutul de inframicrobiologie. Într-adevăr, în fiecare zi, după ora 4 după-amiază conferențiarul Poenaru intra la institut și ieșea după ora 8 seara. Șchiopu își confecționă atunci o legitimație falsă, ștergînd cu un tampon îmbibat în vitamina K numele său de pe carnetul de student, după care acoperi bine urma literelor cu numele de Șileanu. Totodată concepu și scrise în fals o scrisoare a conferențiarului Poenaru către laboranta acestuia, pe care o cunoștea din vedere de pe cînd făcea lucrări practice ca student la institut. Nu știa însă locul și recipientul în care se afla produsul, așa încît scrise :

„Tov. Mia,
Vă rog să-i dați tov. Șileanu ADN-ul extras și multiplicat recent de mine. Îmi trebuie pentru a-l supune unor analize la Institutul de chimie organică și n-am timp să trec personal.
Cu mulțumiri, Poenaru"

În dimineața zilei de 22 mai, studentul Șchiopu se legitimă portarului și pătrunse astfel cu destulă ușurință în laboratorul de chimie organică — extracții și analize. Tînăra laborantă era singură în laborator. Fu luată repede și se pierdu în fața îndrăznețului student. Se arătă totuși cam mirată de faptul că doctorul Poenaru ia acea parte de produs pe care îl pusese în frigider, căci de cealaltă parte, care se afla spre multiplicare în termostat, nici nu putea fi vorba. Încercă să ceară totuși explicații prin telefon doctorului Poenaru, dar cum era și normal nu-l găsi la Institutul de chimie organică.

— Se vede că a fost foarte grăbit dr. Poenaru de nu precizează ce anume să-i dau.

Încercînd să explice despre care ADN era vorba, studentul Șchiopu fu cît pe-aci să se demaște. Obținu totuși prețiosul extract și ieși cît putu mai repede din institut cu gîndul să nu absenteze nici de la practica de dimineață ca să nu i se remarce lipsa.

Ajunse cu întîrziere la spital (unde făcea practica de dimineață) și povesti colegilor o întîmplare anostă, cum că i se rupsese cheia în ușă. Obișnuia să se încuie cu cheia în timpul nopții. Colegii observară totuși ceva deosebit la Șchiopu. Era prea absent la munca profesională și era cuprins de o bucurie a cărei cauză nu și-o puteau explica. Le povestea și repovestea cum a improvizat o altă cheie spre a ieși din cameră.

★

Șchiopu își propuse să injecteze o fiolă unui animal și numai dacă va observa că nu se produce vreun efect nociv, abia după aceea să-și injecteze și sieși cealaltă fiolă.

Îi fu greu să găsească animalul de experiență. O pisică ar fi găsit ușor, dar un cîine l-ar fi interesat mai mult, socotind că într-un creier mai voluminos ar încăpea mai ușor memoria decedatului profesor. Era pe punctul de a ceda în favoarea unei experiențe pe o pisică, pe care a prins-o pe un gard noaptea și pe care, cu o remarcabilă dexteritate, a ascuns-o în mapă. A dus-o la locuința lui, dar pisica l-a mușcat și a zbughit-o. De altfel, după ce l-a mușcat, el însuși i-a deschis ușa și de necaz i-a mai trîntit și un șut. Putea fi turbată, dar nu făcu nici un tratament preventiv antirabic. În curtea vecinului se afla un cîine potrivit experienței, dar cum ar fi putut să intre și cine l-ar fi ajutat să țină cîinele? Imagină însă o stratagemă, și anume puse într-un cîrnat proaspăt patru tablete de luminal sfărîmate și le aruncă animalului. Nu trecu nici o jumătate de oră și drogul își făcu efectul. Cîinele căzu într-un somn profund — în comă barbiturică. Sforăitul său special se auzea destul de clar pînă în camera lui Șchiopu. Vecina, stăpîna cîinelui, observă „boala" acestuia și-l zgîlții ca să-l trezească. Dar cîinele continuă să rămînă în letargie. Ca din întîmplare, Șchiopu se făcu că trece, salută și apoi întrebă ce s-a întîmplat.

Se arătă dispus a veni în ajutorul cățelului vecinei și-i injectă nelipsita penicilină, ADN-ul, o cofeină și stricnină. Plecă mulțumit în sine de succes, dînd toate asigurările că în cele din urmă cîinele se va trezi, lucru ce s-a și întîmplat, așa încît vecinii rămăseseră nu numai îndatorați tovarășului viitor doctor, dar și cu multă admirație față de priceperea lui multilaterală. Șchiopu primi primul onorariu din viața sa pentru serviciul adus și nu precupeți împrejurarea spre a se autolăuda...

Urmări în continuare cîinele, dar nu observă nici o schimbare în comportamentul acestuia. Era și firesc pentru că ADN-ul pe care-l injectase pretinde o homospecificitate; nu poate avea efect transformant decît la un animal de aceeași specie, dacă nu chiar la un geamăn univitelin. E adevărat că sînt citate și cazurile unor transformări heterospecifice, dar, oricum, era dificil să se observe ceva deosebit în comportamentul unui cîine legat, și aceasta trecînd pe stradă sau apropiindu-te de el cîteva minute. Oricum, doza foarte mare de ADN injectat a contat foarte mult în privința succesului experienței. Se putea observa o indiferență a animalului față de stăpîni, nu se mai gudura și nu mai mișca din coadă.

★

Deși examenele erau în luna iunie, dată cînd studentul Șchiopu era interesat să se „lanseze" cu un impresionant bagaj de cunoștințe, el se grăbi totuși să-și administreze cunoștințele profesorului Pop, injectîndu-și-le singur deasupra genunchiului. Era conținutul celei de-a doua fiole.

Timp de patru zile nu simți nimic deosebit, în afară de o ușoară reacție inflamatorie locală. A cincea zi însă prezentă dureri de cap,

febră (38,5°), artralgii difuze, lipsă de poftă de mîncare, vărsături, o stare generală proastă și dureri în hipocondrul drept în regiunea ficatului, pe care parcă-l simțea sub tensiune. Socoti că avea o gripă intercurentă și se mustră în sine că s-a sustras de la vaccinare, cum, de altfel, a făcut și cu toate celelalte vaccinări. A doua zi însă, privindu-se în oglindă, observă apariția unui icter. Nu avea altceva mai bun de făcut decît să se prezinte policlinicii studențești și fu imediat internat în clinica de boli contagioase.

La completarea foii de observație începu să încurce lucrurile: își amintea, de exemplu, că mai suferise de hepatită în ultimul an studențesc, că mai toată viața a trebuit să păstreze regim alimentar deosebit, că nu are rude apropiate și că nu poate preciza sursa de infecție. Răspunsurile derutară și pe medicul de salon, care observă delirul fără a și-l explica, întrucît bolnavul nu mai era febril și starea generală — nu prea alterată — începuse chiar din prima zi să se amelioreze, de altfel și examenele de laborator indicau numai o ușoară atingere hepatică.

Lăsat singur, Șchiopu reflectă asupra situației sale și ajunse la concluzia că-și inoculase virusul hepatitei epidemice odată cu ADN-ul din creierul profesorului Pop. Era curios faptul că virusul nu se distrusese în timpul extracției, deși se știe că este distrus la 56 de grade timp de 30 de minute. Descoperise deci întîmplător că virusul se cantonează și în celula nervoasă. Se observaseră în trecut leziuni pe neuronii motori ca o complicație a hepatitei, dar nu se cunoștea faptul că virusul poate rămîne atașat pentru toată viața și cromozomului celulei nervoase.

— Iată un subiect frumos de comunicare științifică ! își zise.

Virusurile — ființe mult mai mici decît bacteriile — sînt formate de cele mai multe ori dintr-o singură moleculă de ADN. Intrate în celula pe care o vor parazita, se pot multiplica pînă la distrugerea celulei-gazdă sau pot să se atașeze cromozomului acesteia și să se multiplice numai odată cu celula. La un moment dat, sub impulsul unor cauze mai mult sau mai puțin cunoscute, aceste virusuri latente pot trece în stadiul de multiplicare activă, distrugînd celula parazitată. Era deci interesant faptul că virusul hepatitei a putut rămîne în stare de latență, fixat pe cromozomul celulei nervoase și nu numai pe cromozomul celulei hepatice — cum se cantonează de obicei —, asupra căreia, acționînd tardiv, dă ciroza hepatică.

Virusul se multiplicase și el în momentul multiplicării în laborator a ADN-ului din creierul profesorului Pop, iar acum își arăta colții, deși a întîlnit, după cum s-a și observat, un individ cu o rezistență naturală. Era însă o inoculare masivă de virus. Hepatita, boală specific umană, nu produsese nici un neajuns cîinelui.

★

Conferențiarul Poenaru fu cu totul surprins de furtul fiolelor de ADN. Îi mai rămăsese totuși posibilitatea multiplicării ADN-ului ce se găsea în curs de sintetizare enzimatică în termostat. Nu înțelegea însă cum de aflase hoțul secretul lucrării sale. El nu spusese nimănui și socotea că nici profesorul n-avusese vreun motiv să-și pună în pericol „viitoarea-i existență". Găsi numele studentului hoț înscris în registrul portarului și se interesă la facultate. Nu exista nici un student cu numele de Șileanu.

Cum se apropiau examenele, urma să se facă iscălirea carnetelor de student. Poenaru rugă pe toți ceilalți conferențiari și asistenți să identifice carnetul cu ștersături al unui student care săvîrșise un furt; nu menționă ce anume obiect s-a furat. Mai mult chiar, asistă la iscălirea frecvenței mai la toate carnetele de student, dar nu observă nici un carnet cu ștersături. Evident că nici nu putea

să vadă. Şchiopu se afla internat în spital, trebuind ca ulterior să-şi aducă motivarea absenţelor de la cursuri.

Conferenţiarul era curios să descopere hoţul mai ales pentru a observa experienţa pe om. Îşi închipuia că hoţul, care, după toate aparenţele, fusese un student, şi-a injectat „ştiinţa" profesorului Pop şi acum Poenaru dorea să afle rezultatul. În ceea ce-l privea pe el personal, nu s-ar fi hazardat să facă o asemenea experienţă pe om.

Pînă la urmă se mulţumi să pună într-un loc sigur şi necunoscut de nimeni restul ADN-ului recoltat din creierul lui Tiberiu Pop, aşteptînd ca viitorul să-l descopere pe cel ce va putea primi „cvintesenţa personalităţii profesorului".

★

Cînd în noaptea de 9 iunie se trezi la vaietele în vis ale unui bolnav din salon, studentului Şchiopu i se păru bizar că se află în acest loc. Recunoştea, într-adevăr, că se găsea într-un pat de spital. Cu totul altfel i se părea însă că percepe lumea exterioară, culoarea mai vie a obiectelor din jur, pe care părea că n-o mai văzuse niciodată, ceasul de pe masă bătea şi el ciudat, de asemenea respiraţia zgomotoasă a celorlalţi bolnavi era altfel decît pînă atunci. Nu-şi dădea seama cum de ajunsese în acest pat de spital, pentru că aceste obiecte nu puteau fi decît paturi de spital. Îşi amintea cum că-l chemase pe doctorul Poenaru şi avusese cu el o discuţie, adică îi dăduse indicaţii cum să procedeze cu creierul său îndată ce va trece în lumea veşnică. La cererea lui Poenaru de a i se preciza cum să recruteze pe primitorul ADN-ului, nu apucase sau, mai precis, evitase să răspundă, deoarece survenise moartea, care de fapt fusese o sinucidere... Reuşise deci să ademenească un naiv ce a crezut că va dobîndi fără nici un efort o mulţime de cunoştinţe numai administrîndu-şi ADN-ul cerebral al unui savant.

„Cine oare să fi fost naivul? — gîndi studentul Şchiopu, în care pătrunsese eul profesorului Pop. Ce ar putea zice Poenaru aflînd de această faptă, pe care un om ca el, desigur, o va socoti reprobabilă? Într-adevăr, cineva, atras de un cîştig dubios, căzuse fără să vrea în cursa întinsă şi şi-a pierdut eul, dînd astfel profesorului Pop posibilitatea să-şi transvazeze «cvintesenţa personalităţii». Desigur, lumea se va indigna de procedeul meu, iar unii poate că-l vor socoti chiar drept criminal... Dar ce-aş fi putut face ca să ies din impasul în care mă aflam? Cum aş fi reuşit altminteri să găsesc un ins care să primească ADN-ul creierului meu? Cum sfîrşitul mi se apropia vertiginos şi încă însoţit de simptomele demenţei senile, n-am mai avut încotro şi am fost silit să apelez la această soluţie."

E adevărat că-l rugase pe Poenaru să-i conserve ADN-ul creierului pînă ce ştiinţa va rezolva problema „primitorilor". Temîndu-se însă că această rezolvare ar putea întîrzia prea mult, adnotase în mai multe dintre cărţile din biblioteca lui propunerea pe care o va face doctorului. În acele rînduri nu dezvăluia însă metoda de prelevare, ci modul de administrare a ADN-ului, insistînd asupra faptului că primitorul va dobîndi fără nici un efort cunoştinţele unui savant. Bineînţeles, n-a menţionat că „portaltoiul" ADN-ului va fi, în realitate, victima unei involuntare sinucideri psihice, deoarece eul acestuia trebuia să fie înlocuit de eul lui Tiberiu Pop. Sinucigaşul nu va mai putea avea nici un fel de pretenţii — nu va mai exista —, dar ceilalţi oameni nu-l vor socoti pe profesorul Pop un criminal? Hotărît lucru, va trebui să-şi ascundă fapta. O vină purta şi hoţul, căci ADN-ul fusese furat...

Cum se va comporta însă el, Tiberiu Pop, în noul său avatar, în lumea sinucigaşului? Va trebui să evite pe toţi cunoscuţii acestuia şi să trăiască cu totul altă viaţă, sub un alt nume şi într-un

mediu străin. Actualul profesor Pop se frămîntă așa pînă la ziuă. Ieși în recunoaștere pe coridor, luă foaia de observație și o citi. Cea care corespundea numărului patului său era pe numele studentului Șchiopu Filimon. Așa se va numi deci de acum înainte; de altfel, legitimațiile le găsi tot sub acest nume, în afară de carnetul de student, unde era numele de Șileanu. Observă falsul. Însemna că studentul hoț făcuse un fals spre a fura ADN-ul, dar neglijase să repare falsul de pe carnet. Trebuia să cumpere praf de șters cerneală și să modifice la loc numele așa cum a fost. Adormi în frămîntări și se trezi din nou cînd se aduse ceaiul; un ceai cu alt miros și gust decît îl cunoștea. Era totuși plăcut și dulce; pesemne atît Șchiopu, cît și Tiberiu Pop avuseseră asemănătoare percepere gustativă.

Straniul hibrid — format din trupul studentului Șchiopu și eul profesorului Pop — își spuse că ar fi nimerit să simuleze o boală psihică, cu simptom principal amnezia. Există oameni care în urma unui traumatism uită anumite aspecte sau momente ale vieții lor... O dedublare... adică să fi rămas prezent în același organism și ceva din eul lui Șchiopu alături de eul său, al lui Tiberiu Pop, ar fi fost ideal! Ar fi ieșit din încurcături poate mai ușor dacă și-ar fi amintit și viața celui dintîi.

★

Doctorul Emilian Cojocaru, coleg de-al doctorului Poenaru, îi telefonă într-o zi acestuia și-i spuse că a găsit o adnotare într-un tratat cumpărat de la anticariat și care aparținuse prof. Pop; acea notă menționa propunerea pe care decedatul savant avea de gînd s-o facă doctorului Poenaru în privința extragerii ADN-ului... Poenaru confirmă ca adevărate cele descoperite de doctorul Emilian Cojocaru și-l vizită spre a vedea ce scrisese Tiberiu Pop în acel tratat. Își dădu imediat seama în ce fel rezolvase profesorul problema primitorului de ADN. Totuși fu dezamăgit, pricepînd că nu fusese decît o unealtă în săvîrșirea unei fapte necorespunzătoare idealului său moral. Pe de altă parte, îl mîhni constatarea că admirase și respectase un om a cărui moralitate n-a mers mînă în mînă cu cultura. Deci nu înseamnă că un om cu cît se cultivă mai mult devine și mai moral. Această latură sufletească a lui Pop n-o bănuise. Se prea poate ca profesorul, care se cunoștea sub acest aspect, să fi căutat intenționat un individ cu aceleași apucături morale cu ale lui pentru ca transformarea altei persoane în sine să se facă cît mai fidel.

Acum desigur că „își găsise sacul peticul". Felul cum a fost furat ADN-ul era grăitor. Dar nu cumva fostul profesor intrase în involuție, iar necinstea lui nu era decît o manifestare a psihozei senile? Poenaru mai cumpăni problema și ajunse la concluzia că această din urmă supoziție putea fi cea justă. Profesorul nu-i ceruse lui Poenaru să săvîrșească vreo incorectitudine; dacă i-a dat sarcina să-i extragă ADN-ul cerebral, a făcut-o pentru că îl cunoștea și-l socotea drept un om integru. Era ceva mai mult decît a te încredința unui chirurg să te opereze. Conferențiarul se mulțumi și se mai liniști cu această apreciere pe care i-o făcuse profesorul. Ce va face însă de acum înainte hibridul? Ce va deveni, moștenind din două direcții, adică de la ambii sinucigași, un psihic amoral? Ce se va întîmpla dacă individul ce a devenit acum profesorul Tiberiu Pop va avea cu totul alte pasiuni în viață?

Într-adevăr, fiind în funcție de constituția creierului, pasiunea, ca toate celelalte afecte, nu putea fi transferată. Grație ADN-ului luat de la profesorul Pop, studentul Șchiopu a reușit să primească o anumită cantitate de informație, dar, structural, creierul său rămase același.

Se mai gîndea doctorul Poenaru dacă mai merita să-și dea interesul pentru lucrarea începută sau s-o abandoneze. Lucrarea în sine

îl pasiona și găsi cu cale s-o continue totuși dacă va putea găsi vreun fir și să dea de urma hoțului. Ar fi fost interesant să urmărească evoluția hoțului și să observe dacă ADN-ul îi provocase un soi de nebunie sau delir, ca la acei bolnavi care se cred „Napoleon" sau cine știe ce ilustră dedublare a personalității. Alt fenomen care s-ar mai fi putut ivi ar fi fost dedublarea eului, în același individ putînd să existe încă un eu sau chiar mai mulți. Pe de altă parte, cu toate că doza per fiolă era destul de mare, s-ar fi putut ca, din cauza unei incompatibilități de specificitate structurală cu moleculele noului organism, ADN-ul să nu fi fost transformat decît într-o mică măsură sau de loc.

★

O nouă veste îl uimi pe doctorul Poenaru. Ovidiu Bulcu, nepotul profesorului, îi telefonă că un cîine a fost găsit în camera profesorului, așezat pe fotoliul acestuia și nu se lasă alungat. Curios era faptul că animalul a știut să deschidă ușa și s-o închidă la loc. Ovidiu Bulcu întrebă dacă dr. Poenaru cunoștea ceva în legătură cu acest fapt — dacă profesorul avusese vreun cîine în laborator, de unde ar fi putut veni după miros în casa răposatului său stăpîn.

Doctorul Poenaru își închipui imediat ceea ce putuse să facă hoțul cu ADN-ul. Totuși irosirea întregii cantități de ADN la un experiment pe cîine era puțin probabilă. Dacă va găsi pe stăpînul cîinelui ar putea da și de urma hoțului ?

Poenaru răspunse ceva încurcat lui Bulcu : îi spuse că este vorba de un cîine pe care probabil se făcuse o experiență interesantă și rugă pe nepot insistent să rețină cîinele. La mica publicitate, în ziar, păgubașul poate nu s-ar fi deranjat să anunțe. Dar dacă va anunța Poenaru că a găsit un cîine scăpat din lanț și va da anumite semnalmente, nu era exclus ca păgubașul să apară. Dădu, așadar, un anunț la mica publicitate.

Din comportarea ciudată a cîinelui, Poenaru trăsese concluzia că animalului i se injectase ADN-ul din creierul profesorului. Probabil una dintre fiolele furate, pentru că două fuseseră furate. Nu putu însă observa mare lucru. Ce ar fi putut încăpea din viața sufletească a unui savant în creierul unui cîine ? Cu totul altceva ar fi fost o experiență inversă : ADN-ul din creierul unui animal injectat la un om ar fi putut pur și simplu să-l introducă pe om în viața intimă a animalelor : cît suferă acestea din cauza omului, cum îl privesc, dacă animalele comunică între ele și dacă hamul calului sau jugul boului sînt croite astfel ca să nu-i jeneze prea mult. Dar dacă s-ar fi injectat ADN-ul provenit de la insecte sau bacterii ? Ți-ai putea oare aminti ceva de cînd „ai fost microb" mai mult decît îți amintești din viața de spermatozoid ?

În sfîrșit, după al doilea anunț la ziar, doctorul Poenaru primi un telefon de la stăpînii cîinelui. Se deplasă imediat la locuința acestora și se interesă dacă cunosc pe acela care i-a injectat ceva cîinelui. Descoperi, în sfîrșit, numele „marelui viitor doctor", care locuia în curtea de alături, dar deocamdată se afla în spital pentru icter. Poenaru se interesă imediat la spitalul de contagioase : de acolo însă fu informat că bolnavul fusese transferat într-un serviciu de psihiatrie.

★

Cum fenomenele hepatice se amendaseră în totalitate și cum era foarte neliniștit de situația sa, Șchiopu mărturisi medicului de salon

că are impresia că i-a survenit o amnezie parțială și insistă să i se facă transferul la spitalul de neuropsihiatrie. Medicul salonului discută colegial problema cu Șchiopu și constată că nu se observă nici o diminuare a cunoștințelor lui medicale, ba, dimpotrivă, studentul își permisese să facă unele observații critice. Existau, desigur, cazuri de amendare rapidă a unor simptome hepatice, dar niciodată nu i s-a îngăduit unui bolnav să părăsească atît de repede spitalul, deoarece contagioșii trebuie izolați și urmăriți. Medicul de salon primi totuși să-l mute pe Șchiopu într-un serviciu de neuropsihiatrie, avînd grijă să specifice pe biletul de transfer ca bolnavul să fie izolat și tratat în continuare pentru hepatită.

Cu biletul de transfer în mînă, Șchiopu părăsi spitalul, însă nici nu-i trecu prin minte să se interneze la spitalul de neuropsihiatrie. În drum spre adresa sa, îl salută un tînăr care-l întrebă dacă s-a vindecat și dacă se simte în stare să se prezinte la toate examenele în prima sesiune. Îi răspunse că nu se va prezenta, deoarece mai este bolnav și încă slăbit și coborî la prima stație de tramvai.

Își dădu seama că pentru a nu se demasca va trebui să-și schimbe figura ca să devină un necunoscut pentru prietenii și colegii studentului. Se hotărî să-și lase barbă și să poarte ochelari fumurii. Nu-și cunoștea camera, așa că, ajuns la locuința sa, rămase în stradă, așteptînd o rezolvare de moment. Băiatul gazdei intră în vorbă cu el; îl întrebă cum se simte după boală, cu care ocazie Șchiopu îl rugă să-l însoțească pînă la camera sa. Acolo rămase închis o zi întreagă, făcîndu-și fel de fel de planuri de viitor. Răscoli prin însemnările lui și găsi conceptul unei autobiografii care îl mai lămuri oarecum despre propria-i existență. Trebuia să rezolve problema alimentației, dar la cantină, printre cunoscuții pe care nu-i mai recunoștea, nu putea merge și nici să se interneze la doctorul Poenaru nu s-ar fi dus. Se strădui toată noaptea să găsească o ieșire din această situație și ajunse la concluzia că tot la spital, la doctorul Poenaru, va trebui să se prezinte. Poate că pe el îl va putea înșela mai ușor, va cunoaște mersul lucrărilor și cercetărilor lui, iar în plus poate va obține și un certificat de bolnav psihic.

Intră deci direct în gura lupului.

De cum citi biletul de transfer, doctorul Poenaru îi zîmbi și-i ceru carnetul de student. Șchiopu îi motivă că nu-l are, dar conferențiarul îi dezvălui că știe de ce fusese șters numele de pe carnetul de student, așa că Șchiopu trebui să se demaște.

Doctorul Poenaru îi puse atunci nerăbdător întrebarea care-l frămînta:

— Cine te consideri că ești acum: Șchiopu Filimon sau Tiberiu Pop?

Hibridul îi spuse că este Tiberiu Pop, că-și amintește de tot ce a făcut în prima parte a vieții, că reușise să găsească un primitor pentru ADN-ul său și că are de gînd să-și ducă de acum viața sub noul nume.

— Știi, îi spuse atunci Poenaru, că mai este și un cîine care se consideră a fi profesorul Tiberiu Pop și că mai există posibilitatea de a multiplica la infinit existența Tiberiu-Popilor? Oare același eu poate să existe în mai multe persoane deodată? Adică în același

timp tu, profesor Pop, să stai de vorbă cu mine şi tot în acelaşi timp să exişti şi în altă parte ?

— Da, se poate, fu răspunsul. Oare ce este de fapt telepatia ? În cazul indivizilor ce se înţeleg telepatic există întîmplător o identitate structurală între ADN-ul din creierul acestora. O identitate perfectă practic nu e posibilă prin hazard. În cazul de faţă a fost realizată însă artificial, iar identităţii noastre structurale îi corespunde o identitate în undele emise de cele două creiere, rezultînd deci un acord deplin în funcţionalitatea lor, analog acordului dintre postul de emisie şi cel de recepţie radio.

— Spune-mi atunci unde se află celălalt Tiberiu Pop-cîinele ?

— La foştii stăpîni. Acum, cînd eu vorbesc, el scheaună, încercînd să imite cuvintele rostite de mine. El te vede cum te văd şi eu. E halucinant.

Doctorul Poenaru refuză totuşi să creadă că avea în faţa lui pe fostul profesor Tiberiu Pop.

— Cum adică, dacă natura ar crea — admiţînd prin absurd — două creiere identice structural, cei doi inşi care ar poseda asemenea creiere se pot considera una şi aceeaşi persoană ?

Încercînd să răspundă obiecţiilor aduse, pretinsul profesor debită o serie de argumente atît de inconsistente, încît doctorul Poenaru le spulberă fără nici o dificultate. Hibridul fu silit să-şi recunoască faptul că nu se putea măsura cu doctorul Poenaru şi, ca într-o străfulgerare, îşi dădu seama că inteligenţa lui, odinioară atît de strălucită, era înlocuită de aceea neputincioasă a studentului Şchiopu. Hibridul se simţi umilit, jignit în amorul propriu, dezamăgit.

Poenaru se jenă să discute procedeul necinstit al profesorului (cel din ultimele zile ale vieţii sale), mai ales că dorea să nu piardă contactul cu hibridul, pentru a-l studia în continuare. Pretinsul Tiberiu Pop ceru ceva bani lui Poenaru şi-şi manifestă dorinţa de a pune mîna şi pe ceea ce moştenise Bulcu, ba chiar afirmă că nu se poate ca menajera să nu-l fi furat în timpul vieţii lui, să n-aibă bani strînşi de pe urma lui.

În urma acestei discuţii, Poenaru se convinse că are de-a face cu un caracter total deosebit de al fostului profesor. Îl interesa totuşi dacă hibridul va fi şi el stăpînit de pasiunea pentru cercetarea ştiinţifică şi, în caz afirmativ, ce se va întîmpla cu el. De aceea, la sfîrşitul întrevederii, doctorul îi făgădui studentului Şchiopu că va păstra „secretul profesional" pentru cele constatate şi în acelaşi timp îl asigură că-l va mai ajuta cu bani.

★

Devenit cu chiu cu vai medic, Şchiopu a fost trimis la ţară ca să-şi facă stagiul. Aici se apucă de beţii şi de fel de fel de blestemăţii. Pasiunea pentru cercetarea ştiinţifică a lui Tiberiu Pop era total absentă. Cîteodată îi apăreau însă momente de părere de rău pentru cel care fusese altădată. Hibridul era tot o fire pasională, dar acum îl preocupa să strîngă bani, şi aceasta prin orice mijloace. Îşi făcu un plan de a pune mîna pe bunurile profesorului Pop. Bătu chiar pe fosta menajeră a profesorului, spre a-i restitui banii furaţi, deşi acest furt nu exista decît în mintea delirantă a lui Şchiopu. Încăpu astfel pe mîna justiţiei şi fu pe punctul de a fi pedepsit cu închisoarea.

L-a salvat doctorul Poenaru, care i-a eliberat un certificat medical din care rezulta că a fost internat ca psihopat la clinica de neuropsihiatrie, nefiind responsabil de unele fapte ale sale. Contrar celui ce fusese cîndva, noua întrupare a profesorului Pop era acum un individ ce n-avea altă preocupare decît pe cine să mai înșele și ce vicleșuguri și minciuni să mai născocească spre a cîștiga bani, pe care îi risipea în beții.

★

Doctorul Poenaru socoti că experiența provocată de profesorul Pop fusese reușită doar parțial. Într-adevăr, studentului Șchiopu nu i se înlocuise eul (și deci nu fusese ucis psihic), chiar dacă unele amintiri ale defunctului Tiberiu Pop își continuau existența într-un alt creier.

Poenaru mai constată că bătrînul profesor prezentase, în afară de subita schimbare a caracterului său moral, și alte simptome ale psihozei senile, dar, fiind un bun cunoscător al psihiatriei, reușise să și le camufleze. Dintre aceste simptome, „un delir de prejudiciu" trecuse cu totul nealterat la Șchiopu, care, din cauza alcoolismului, și-l manifesta fără nici o reținere. Tiberiu Pop credea că menajera îl fură, fapt transferat fidel și în memoria lui Șchiopu. Cu tot insuccesul, experiența la care asistase îl incită totuși pe Poenaru să studieze anumite aspecte aplicative.

Astfel începu să cerceteze dacă celula canceroasă se poate transforma în celulă normală. El extrăgea din celulele sănătoase ale țesutului neoplazic acidul dezoxiribonucleic, îl multiplica și apoi îl injecta în doză mare bolnavului, pentru a substitui ADN-ul aberant. Proliferarea activă a celulelor tumorale nu putea decît să favorizeze penetrarea ADN-ului normal. Chiar presupunîndu-se că neoplasmul s-ar fi datorat unei insuficiențe enzimatice, deci unei lipse de ADN, ADN-ul normal tot ar fi completat acest deficit. Poenaru își mai propusese să studieze dacă pot fi remediate prin același procedeu și alte maladii cu alterări sau insuficiențe enzimatice : bolile de sistem, degenerative, cromozomice etc. Pentru tratamentul bătrîneții, el extrăgea operatoriu fragmente din toate țesuturile nobile de la animale tinere, multiplica ADN-ul extras din aceste fragmente tisulare și îl conserva, pentru ca să-l reinjecteze acelorași animale cînd ajungeau în pragul bătrîneții. Căută chiar să stabilească grupe umane izoantigenice — analoge grupelor sanguine —, cărora li s-ar fi putut injecta ADN-ul izogrup extras din organisme tinere. Tot astfel, și pornind de la același principiu, încercă să modifice antigenicitatea heterogrefelor prin tratarea intensă a donatorilor cu ADN de la primitori etc.

Pe „Tiberiu Pop-cîinele", Șchiopu îl cumpărase de la stăpînii săi, plătind un acont. Restul de bani nu-i mai dădu niciodată, conform unui avantajos procedeu al său. Șchiopu se gîndea că ar putea profita în vreun fel de inteligența cîinelui ; nu din alte considerente îl cumpărase. Foștii stăpîni ai cîinelui nu cunoșteau ce experiență se făcuse pe acest animal, din care cauză nu încercară a-l specula în vreun fel, iar Șchiopu profită din plin. Poenaru era și el dornic să aibă cîinele, pentru amintirea pe care o păstra decedatului profesor, dar și pentru continuarea cercetărilor. Șchiopu însă, care fusese mai prompt, nici nu voi să audă de propunerea conferențiarului. Dimpo-

trivă, apelînd la argumente „etice", ceru să i se dea şi restul de ADN deţinut de Poenaru. De fapt, ar fi vrut să-l distrugă pentru a nu mai fi posibil să apară vreun Tiberiu Pop superior lui, ceea ce denota la el existenţa nu numai a unui eu diferit de al profesorului, ci şi existenţa unui egoism agresiv.

Poenaru refuză categoric să-i cedeze ADN-ul aflat în păstrare. O ură de moarte puse stăpînire pe Şchiopu împotriva fostului său salvator din mîna justiţiei.

Şchiopu nu mai fu capabil să născocească nici un tertip spre a-şi însuşi ADN-ul păstrat de Poenaru, mai ales că acesta ştia cu cine are de-a face şi nu se mai lăsă înşelat.

★

În stare de ebrietate, de gît cu prietenul său Mitică Armeanu, zis Chiulan, şi asaltat de pacienţi, Şchiopu spunea uneori, gîndind cu glas tare :

— Ce prost am fost... adică sînt cei care se închid în laboratoare să studieze. Acum îmi dau eu seama cum trebuie trăită cu adevărat viaţa... Eu să stau, şi banii să-mi vină singuri în buzunar...

Transformată cu timpul într-o adevărată toxicomanie, consumarea cronică de băuturi alcoolice îi produse lui Şchiopu, pe lîngă îmbolnăvirea ficatului şi a rinichiului, şi alterarea sistemului său nervos. Treptat, alunecînd spre un declin demenţial, simţul său de independenţă, de răspundere şi de afirmare a eului, deci întreaga-i personalitate, intră în disoluţie. Cel care profită la maximum de acest lucru a fost Chiulan, care, sub masca slugărniciei, îi şoptea la ureche „posedatului" său prieten ce afaceri se pot pune la cale. În continuare, lui Şchiopu îi slăbi controlul asupra activităţii sale intelectuale şi, fără nici o ruşine, căuta acum să-l discreditzeze pe doctorul Poenaru. Bolnăvicioasa ură împotriva acestuia ajunse la paroxism. Încercă chiar să găsească martori mincinoşi spre a-l aduce pe medic în faţa justiţiei, dar, în afară de Chiulan, nimeni nu se arătă dispus să depună mărturie pentru acele incriminări delirante. Poenaru nu răspunse calomniilor şi injuriilor lui Şchiopu ; ca psihiatru era obişnuit să primească insulte din partea bolnavilor.

Legat în lanţ, la noul său stăpîn, cîinele era cu totul dezorientat. Pretinsele fenomene telepatice avuseseră o oarecare existenţă în primele zile care au urmat transformării ADN-ului cerebral al celor doi hibrizi, dar, pe măsură ce în creierul fiecăruia s-au acumulat noi şi deosebite cunoştinţe, intercomunicarea telepatică îşi pierdu din intensitate pînă la dispariţie.

În avariţia lui, Şchiopu socoti la un moment dat că are cheltuieli fără nici un folos de pe urma animalului, „care nu producea nimic". Pentru a-l exploata în vreun fel, îşi aduse deci cîinele în cabinetul de consultaţii cu gîndul că poate acesta şi-ar descoperi unele cunoştinţe medicale, trecute odată cu ADN-ul profesorului. În timp ce consulta diferiţii pacienţi, Şchiopu urmărea cu coada ochiului atitudinea gravă a animalului, iar Chiulan distribuia medicamente, fără să-şi poată închipui că cineva îi urmăreşte mişcările. Mirosul fin, adăugat celorlalte cunoştinţe, a făcut ca, la un moment dat, cîinele să sesizeze că Chiulan vindea pentru copiii cu tuse convulsivă drajeuri de viplex, spunînd că sînt drajeuri de cloramfenicol. Din această

mică afacere îi rămîneau cîte 1,70 de lei de fiecare drajeu vîndut. Pe el nu-l interesa vindecarea bolnavului, îl interesa numai să cîştige el ceva.

Reacţia animalului fu promptă. Cîinele sări de pe scaun şi-şi înfipse adînc colţii în mîna borfaşului.

Cu violenţa ce-l caracteriza de cînd îl robise alcoolismul, doctorul Şchiopu lovi cîinele în cap cu o sticlă goală de şampanie, dar în aceeaşi clipă fu nevoit să-şi închidă strîns ochii şi să se tragă înapoi. Exploziv, i se perindă prin minte întreaga viaţă a decedatului profesor, în cele mai mici amănunte.

Tiberiu Pop fusese copil din flori al unei surori de spital; tatăl său, directorul spitalului, nu avusese decît meritul de a-l fi procreat. Ca elev şi apoi ca student, Tiberiu Pop învăţase cu ambiţia de a putea să-şi arate dispreţul faţă de tatăl său, ce nu-l recunoscuse ca fiu. Mai tîrziu, Pop căpătase o adevărată pasiune pentru ştiinţă. Obţinu, prin merite personale, o bursă şi-şi completă studiile în Apus. Întors în ţară, se dedică muncii de alinare a suferinţelor celor mulţi. Au urmat 18 ani de studii în problema cancerului şi apoi altele în problema implantărilor de heterogrefe. El pornise de la ideea că odată cu grefa era necesar să se implanteze organismului acceptor şi autoanticorpii ce s-ar forma în mod normal faţă de toţi antigenii...

★

Pentru toţi acela care l-au cunoscut pînă atunci pe Filimon Şchiopu era evident că o uimitoare transmutaţie s-a petrecut în sufletul său: a renunţat la viaţa de desfrîu, a rupt prietenia degradantă cu Mitică Armeanu, a început să consulte conştiincios pe bolnavi, ba chiar l-a cuprins o subită pasiune pentru studii. E drept că el n-a mai trăit multă vreme după scena cu uciderea cîinelui. Ciroza hepatică i-a grăbit sfîrşitul. Din clipa în care a murit cîinele însă, Şchiopu se simţise ca zguduit de un cutremur.

Reconstituind faptele după diverse mărturii, doctorul Poenaru a reuşit, întrucîtva, să presupună care au fost cauzele acelei stranii transformări. Nu era exclus ca, în spasmele morţii, cîinele să fi prezentat o aşa-numită hipermnezie, fenomen relatat de unii muribunzi salvaţi de la moarte. Aceştia povestesc că în clipele agoniei filmul vieţii lor li s-a desfăşurat fulgerător prin minte. De asemenea, era posibil ca fluxul telepatic, despre care vorbise cîndva Şchiopu, să fi acţionat cu o forţă mai intensă cînd cîinele îşi dădea sfîrşitul.

Cum a fost totuşi cu putinţă — se întreba Poenaru — ca o asemenea radicală preschimbare să se producă în psihicul unui detracat ca Şchiopu, în creierul căruia pătrunseseă ADN-ul alterat de senilitate al profesorului Pop? Deşi procesul rămînea în amănunţimea lui un mister, se putea bănui că prin creierul muribundului cîine au trecut nu amintirile recente ale lui Tiberiu Pop, ci acelea mai bine imprimate dinaintea îmbătrînirii lui. Pesemne că imaginile puternice, care resuscitau o întreagă viaţă de muncă şi de luptă pentru progresul ştiinţei, au cutremurat conştiinţa lui Şchiopu, făcîndu-l să vadă, într-o străfulgerare, emoţionantele zări spre care ar fi putut năzui dacă nu s-ar fi scufundat într-o existenţă netrebnică.

CONSTANTIN PASCU*
CLUJ

MAŞINA TIMPULUI — UN MIT MODERN

„Ai putea să înveţi limba greacă chiar din gura lui Homer sau Platon, reflectă Bărbatul Foarte Tînăr".
H. G. WELLS „Maşina timpului"

Capitolul I

„Scoase din buzunarul vestei un petic ce mi se părea a fi de hîrtie groasă, foarte murdară".
E.A. POE „Cărăbuşul de aur"

Apusul „Eastman Color" încînta privirile celor ce treceau în seara aceea pe Valea Prahovei. O mogîldeaţă tot atît de colorată înainta gîfîind pe şosea. Cînd se apropie începu să semene cu un Fiat model '930. Scrîşnind din frîne se opri în faţa căsuţei pitoreşti, cu brîu de piatră, întîlnită des prin aceste locuri. Din maşină ţîşniră doi tineri ce arătau a fi fraţi, urmaţi de un căţel fumuriu, cu o pată neagră pe un ochi. De după spatele casei ieşi în fugă un zăvod, care, în ciuda aspectului fioros, dădea din coadă şi lătra vesel la vederea celor doi cavaleri ai volanului. În privinţa Piratului (căţelul cel pătat) mai păstra unele suspiciuni.

Atras de zgomot, în uşă apăru un bătrîn cu pipa în gură.

— Iacă şi minjii noştri, dădu el de veste spre casă. Bine aţi venit ! Da' asta ce-i ? spuse arătînd cu neîncredere spre Fiatul-Brontozaur.

— Am luat-o pe nimica toată, am reparat-o, însă de vopsit n-am mai avut timp, îl lămuri Mircea, fratele mai mare.

— Mii ! făcu bătrînul, uitîndu-se chiorîş. Vezi că o să sperii ciinele. În sfîrşit din casă apăru şi bunica, ştergîndu-se pe miini, mai gîrbovită ca anul trecut, dar tot zîmbitoare, şi după ce-i sărută (întîi pe cel mic), zise :

— Hai să îmbucaţi ceva, că v-o fi foame !

— Da' cu examenele cum stăm, Dane ? îşi aduse aminte bătrînul.

— Bine ! Un 9 şi restul 10, deşi au fost grele ! începu să se laude Dan.

---

* Autorul acestei povestiri este student în anul IV la Facultatea de istorie — Cluj, secţia istoria artelor.

Mircea zîmbi. Aşa făcea şi el în anul II. Amîndoi erau la Facultatea de istorie, numai că cel mare era asistent. Se pare că amîndurora le trezise interesul pentru aceasta bătrînul ghid de la Muzeul Bran, unde petreceau ore întregi cînd veneau în vacanţe la bunici. Ascultau cu interes poveşti de demult, iar acum se dădeau în vînt după istoria evului mediu.

Înainte de a mînca, fraţii scoaseră la iveală darurile : o prea frumoasă pipă din lemn de cireş pentru bătrîn, iar bunicii o maramă, cum îi plăcea ei să poarte.

— Şi eu am ceva pentru voi, anunţă bătrînul.

După ce scotoci o vreme într-o lădiţă de lemn sculptat, scoase la iveală o hîrtie lungă, mototolită şi cam murdară.

— Un pergament ! exclamară cei doi.

— Cum ziceţi. L-am găsit în pod, o fi de la moşu' meu, că el strîngea toate vechiturile. Vă place ?

Fără a răspunde, fraţii se repeziră avizi asupra documentului.

— E în latineşte, se lamentă Dan. Paleografie latină fac doar la anul. Înţelegi ceva ?

Capitolul II

„Să cercetăm acum şi celelalte urme ale isprăvilor acestei puteri cu adevărat uimitoare".

E.A. POE „Crimele din Rue Morgue"

După o zi, Mircea reuşi să facă o traducere aproximativă. Pergamentul era din Anglia şi, după spusele lui, de la sfîrşitul secolului al XIII-lea sau începutul secolului al XIV-lea.

— Poţi să explici cum a ajuns la noi ? îl iscodi pe Dan.

În orele libere Mircea citea cu plăcere povestiri ştiinţifico-fantastice (în special pe Wells şi Beleaev), romane poliţiste şi dezlega cuvinte încrucişate, de unde şi aptitudinea lui de detectiv.

După cîteva clipe de gîndire, Dan începu :

— În ultimii ani ai stăpînirii sale, regele Ludovic I de Anjou al Ungariei (1370—1382) a ridicat o cetate la Bran. Aici el instalează arbaletieri vestiţi în victoriile engleze din războiul de 100 de ani. Probabil că tot el a aşezat mercenari şi în celelalte cetăţi regale din Transilvania. Numărul lefegiilor creşte în vremea lui Sigismund, care trimite asemenea trupe şi în ajutorul domnilor Ţării Româneşti, Mircea cel Bătrîn şi Dan al II-lea, adică nouă, sfîrşi el cu o glumă.

— Bine, 10. Va să zică, am lămurit provenienţa documentului. Mai greu o să fie cu conţinutul. Este vorba de povestirea unui călugăr englez. Am să ţi-o traduc în stilul documentelor medievale de la noi. Din păcate începutul lipseşte :

„...şi iată că atunci pentru toate păcatele oamenilor venit-a pe pămînt necuratul. Prima oară văzutu-l-au trei fraţi de-ai mei ce treceau pe drum. Arătatu-s-a întîi ca un nor mare de fum, iară mai apoi, cînd s-au risipit, văzut-au numai un om ca noi, doar îmbrăcat ca neoamenii. Şi călărea pe o drăcovenie ce am fost văzut-o şi eu şi tare era ciudată. Toată strălucea tare şi avea două beţe albe ca osul, altă parte se vedea prin ea ca prin aer, dar nu era aer. La mijloc avea o şa pe care călărea diavolul".

— Dar parcă seamănă cu Maşina Timpului ! exclamă Dan care recitise de curînd cartea lui Wells.

— Cam aşa, ascultă mai departe :

„Şi vorbea omul acela o limbă ca a noastră, dar mai dulce, de nu înţelegeai decît tot a două vorbă. Văzînd această arătare, fraţii mei fugit-au tare şi vestitu-mi-au de preaciudata întîmplare. Iară diavolul datu-s-a jos din şa şi dusu-s-a la hanul din sat şi cerut-a hangiului de mîncare şi de băutură, iară acesta speriat tare făcutu-i-a pe plac. Şi stat-a omul la han şapte zile încheiate şi tot timpul făcea alte drăcii şi umbla pustiu prin sate. Şi mai zicea şi că vine din viitor, călare pe drăcovenia lui şi că poate cunoaşte şi ce-a fost şi ce va mai fi, ceea ce mai mare minciună nici că se poate, căci numai Dumnezeu ştie căile la ce va fi".

— Probabil avem o „ediţie prescurtată" a povestirii iniţiale, deoarece documentul nu e prea corect, zise Mircea.

„Şi avea şi nişte beţe mici, care cînd voia se aprindeau şi mare duhoare de pucioasă se făcea pe loc. Şi avea şi o cutie mică şi neagră din care a făcut apoi un chip asemenea hangiului.

Şi mai avea şi alte drăcii multe pe care le scotea dintr-un sac ce se ţine pe spate".

— Chibriturile şi aparatul de fotografiat luate de Exploratorul Timpului în ultima lui călătorie, spuse Dan.

„Toate acestea auzitu-le-am de la oameni, că noi nicidecum nu ne-am încumetat a merge la han, ci ne rugam să piară de aici şi trimis-am vorbă la stăpînul nostru să trimită nişte oameni doar l-or goni pe satana, că de rugăciuni nu fugea. Şi venit-au cinci zdrahoni cu arbalete. Iară şeful lor, unul John, semăna leit cu diavolul, de unde iarăşi se vede că necuratul îşi băgase coada. La început şi John o cam sfeclise la fel şi satana arătatu-s-a cam tulburat şi se tot holba la John, dar, cred eu, numai din pricină de a păcăli pe ceilalţi, ca pe nişte proşti ce erau. Şi chiar aşa fost-a că soldaţii n-au crezut că-i necuratul, că el se-mbrăcase în haine omeneşti, numai părul era scurt. Şi spusu-le-a satana că vrea să meargă la rege, dar nu ştie cum, că alţii nu se încumetă. Şi apoi puşu-s-au toţi pe mîncate şi pe băute, şi soldăţoii început-au a înjura şi a sparge după obiceiul lor cel prost. Iară diavolul îi tot îndemna la rele şi le arăta drăcoveniile sale. Dar apoi şeful soldaţilor adusu-şi-a aminte de poruncă şi zis-a că ăsta nu e satana, neaflîndu-se la el nici coarne, nici copite, nici coadă şi a poruncit să-l lege, iar drăcia pe care venise s-o ardă, ca să nu fugă cu ea. Asta înţeles-a şi satana că mai deprinsese limba noastră şi strigat-a ca nimeni să nu-l atingă că mort va fi acela. Dar soldaţii n-au ascultat şi fiind beţi repezitu-s-au la el. Iară el a scos o drăcie mică şi neagră care a trăsnit cu foc şi pucioasă şi pe loc căzut-a mort John."

— Deci „Exploratorul Timpului" îşi luase şi un revolver, comentă Dan.

„Dară pe loc atunci pierit-a şi satana, iară ceilalţi văzînd aceasta, fugit-au afară urlînd. Iară chiar în clipita aceea făcutu-s-a nevăzută şi drăcia cu şa a diavolului care rămăsese pe cîmp de cînd venit-a cu ea. Şi aşa au fost cum am scris, iară pe hangiu pedepsitu-l-a Dumnezeu că dat-a găzduire satanei, că diavolul plecat-a fără a plăti şi peste un an i-au ars casa hangiului..."

— Sfîrşitul lipseşte şi el, spuse Mircea. Ei, ce părere ai ?

— Foarte interesant ! Nu-mi explic însă cum a dispărut Exploratorul Timpului, deoarece maşina era afară.

— Asta mă întreb şi eu. S-ar putea să fi minţit călugărul, dar nu mi se pare probabil. Celelalte date corespund întocmai. Doar sfîrşitul e cam fără sens.

Multă vreme au rămas tulburaţi gîndindu-se la o explicaţie cît mai plauzibilă.

Capitolul III

„Numai că am avut cîndva un strămoş cu numele acesta".

E.A. POE „Ochelarii"

Fraţii mai tineri (600, 850, 1 500) lăsau Fiatul multicolor în urmă. Motorul maşinii păcănea enervat. Brusc, Dan sări în sus, lovindu-se de capotă. Fără să ia în seamă durerea şi cucuiul ce creştea vertiginos, spuse agitat :

— Mircea, am o idee... ştii cu privire la dispariţia misterioasă a Exploratorului Timpului, dar... nu ! e prea...

— Spune !

— Exploratorul Timpului a avut şi el strămoşi, nu ?

— Normal.

— Se ştie că uneori se întîlnesc urmaşi care seamănă perfect cu un cutare strămoş îndepărtat. Ei bine, ce ne împiedică să presupunem că l-a întîlnit pe John, stră-stră-bunicul său şi, în împrejurările cunoscute, l-a ucis.

— Într-adevăr, nimic nu ne împiedică.

— Atunci, dacă John a murit înainte de a avea urmaşi, înseamnă că Exploratorul Timpului n-ar fi putut să se nască, deci e normală dispariţia sa şi a Maşinii Timpului. Atenţie !

Mircea abia avu timp să ocolească un camion mare. Şoferul îl blagoslovi cu cîteva vorbe demne de răposatul soldat John. Doar Piratul îi răspunse printr-un lătrat dezacordat.

★

Nici Wells, nici autorul nu-şi bazează argumentaţia pe date ştiinţifice. Susţin doar că astăzi am trăi în civilizaţia secolului 100 (la care cititorul poate adăuga oricîte zero-uri va voi). Presupunînd că pămîntenii din anul X ar descoperi o Maşină a Timpului, aceasta ar fi suficient ca vechii egipteni să conducă vehicule cosmice în loc să fi scurmat pămîntul cu unelte primitive. Faptul că istoria îşi urmează cursul firesc este, cred, cel mai puternic argument împotriva unei Maşini a Timpului.

Se poate prelungi viaţa prin zboruri cosmice (şi aceasta în mod relativ, în comparaţie cu cei rămaşi pe Pămînt), se poate opri viaţa în loc pentru scurt timp, prin anabioză (vezi „Cor Serpentis" de I. Efremov) sau prin alte metode ce vor fi desigur descoperite (vezi „Cînd se va trezi cel ce doarme" de H.G. Wells), dar de aici pînă la Maşina Timpului e un drum lung sau mai bine zis o prăpastie.

Timpul e ireversibil.

Un univers în care timpul este reversibil?

Autorul articolului apărut de curînd în revista engleză „Nature", profesorul de fizică Frank Stannard, este un sobru om de știință, care se ocupă, în principal, cu studiul lumii materiale aflată în veșnica mișcare. Prin concepțiile și ipotezele lui profesorul Stannard este și un temerar visător, un adept al curajoaselor ipoteze științifice care, cel puțin pentru moment, frizează fantasticul. Rigurozitatea cercetătorului, dublată de imaginația vizionară au fecundat ideea bizară a unui univers în care timpul aleargă înapoi.

Într-o asemenea lume, unde și timpul macroscopic s-ar scurge invers, un înotător s-ar ridica din apă pe uscat printr-un plonjon invers, un măr putrezit s-ar înverzi treptat și s-ar transforma în floare, iar întreaga viață s-ar desfășura de la moarte spre naștere și procreare. (Imaginea de mai sus este bineînțeles ilustrativă. Scurgerea în sens opus a timpului în microcosmos, și deocamdată numai despre acest aspect poate fi vorba, nu duce desigur la implicații de asemenea natură. Timpul macroscopic atît direct cît și indirect nu poate să contravină legilor generale ale evoluției. Niciodată nu se va întîmpla ca o formă superioară să treacă în alta inferioară. Și în lumea antitimpului formele macroscopice — deși în sens invers — vor tinde spre o treaptă mai avansată a dezvoltării. Doar admițînd că un om ar ajunge **instantaneu** într-un univers cu „timp negativ", lucru dealtfel puțin probabil, am putea să admitem anumite situații încă greu de întrevăzut. În orice caz nici măcar în aceste condiții nu se vor încălca legile elementare ale lumii : aceea a evoluției, a cauzalității etc). (Nota redacției).

Concepția despre universul cu timp reversibil a izvorît din dorința de a da un răspuns consistent la o problemă care frămînta de mult timp pe oamenii de știință : într-un univers în care toate fenomenele au o evidentă simetrie, de ce timpul este ireversibil, de ce curge într-o singură direcție, constituind o excepție supărătoare, inexplicabilă ?

Conform teoriei relativității lui Einstein, arată Stannard, cu toții considerăm spațiul și timpul într-o legătură indisolubilă, neconcepînd o noțiune fără cealaltă. În spațiul clasic corpurile materiale se pot mișca înainte, înapoi, în sus, în jos, la stînga și la dreapta, fără restricție. În ceea ce privește timpul, acest lucru nu este însă posibil.

Simțurile oamenilor și experiența lor multiseculară dovedesc însă că timpul curge întotdeauna într-o singură direcție și anume înainte, pentru toate particulele și pentru orice proces care se desfășoară, indiferent de natura lui.

Cînd un nucleu radioactiv se dezintegrează în particule elementare, acestea nu se mai unesc niciodată pentru a forma un nou atom.

Pentru a elimina această fisură aparentă în cunoștințele umane și a pune de acord ireversibilitatea timpului cu simetria univer-

sului Stannard consideră ca posibilă și necesară existența unui alt univers situat în același cadru al cuplului noțional spațiu-timp. Denumind, în mod poetic, acest univers ca „faustian“ (după numele vestitului personaj al lui Goethe), a cărui moarte a fost amînată prin întinerire, Stannard arată că pentru oameni lumea faustiană este imperceptibilă deoarece materia faustiană nu intră în interacțiune cu materia normală ; ele sînt separate în spațiu, existînd sub formă de planete, sisteme solare și galaxii. Numai dacă între cele două universuri ar exista o interacțiune ar fi posibilă detectarea unei galaxii faustiene care absoarbe energie în loc s-o radieze.

Pentru căutarea unei asemenea galaxii, Stannard sugerează utilizarea unui telescop echipat cu un dispozitiv termic ultrasensibil. Dacă acest dispozitiv ar începe, pe neașteptate, să „piardă“ căldură, acest lucru ar constitui o indicație că telescopul se află direcționat spre o galaxie faustiană absorbitoare de energie, care altminteri nu este vizibilă, deoarece ea absoarbe și radiațiile luminoase pe care o galaxie nefaustiană le-ar emite în mod normal.

După părerea lui Stannard, oamenii de știință și-au dat seama de existența materiei faustiene din comportarea particulelor numite „mezon k“. Aceste particule se dezintegrează în mod normal cu repeziciune în alte particule de dimensiuni și mai mici, dar unele dintre ele par a exista mai mult decît ar trebui teoretic.

Stannard afirmă că unii mezoni k trec o infimă fracțiune de secundă prin universul faustian, unde procesul de dezintegrare este oprit și inversat ; prin urmare, ele întineresc și au, la întoarcerea în universul normal, o viață ceva mai lungă.

Ca o justificare matematică a ipotezei sale, Stannard arată că ecuația lui Einstein, care exprimă timpul în raport cu timpul unui alt observator, ce se deplasează cu o viteză comparabilă cu cea a luminii, variază în funcție de o mărime aflată sub rădăcina pătrată. Rădăcina pătrată a oricărui număr poate fi însă un număr pozitiv sau negativ. De aici concluzia că teoria universului cu timp reversibil trebuie acceptată măcar ca o ipoteză și studiată ca atare.

Este interesant de arătat că prof. Stannard recunoaște că pînă în prezent nu a furnizat probe concrete pentru susținerea teoriei sale. El este însă convins că cercetările ulterioare vor dovedi valabilitatea acestor ipoteze. Unui student, care i-a cerut o serie de lămuriri suplimentare în legătură cu această teorie, profesorul Stannard i-a răspuns : „Sînt numai ipoteze imposibil de verificat pentru moment cu tehnica și aparatura existentă. Viitorul va arăta dacă ideile mele au fost geniale sau numai fantastice“.

Și într-un caz și în celălalt, aceste idei sînt noi și interesante.

ARLETTE PELTANT

O CIVILIZAŢIE EVOLUATĂ ÎNAINTE DE ULTIMA ERĂ GLACIARĂ

„Această carte este istorisirea descoperirii primelor probe care dovedesc că a existat o civilizaţie înaintea tuturor celor cunoscute pînă azi".

Astfel începe lucrarea pe care a publicat-o de curînd Charles H. Hapgood, profesor la Colegiul de stat din Keene, în New-Hampshire, şi este intitulată : **Hărţile vechilor regi ai mării. Demonstrarea existenţei unei civilizaţii înaintate în era glaciară** [1].

Lucrarea anterioară — publicată de Hapgood despre deriva curenţilor — provocase mult interes. Însă ultima lui carte este de-a dreptul revoluţionară şi ar trebui să dea loc la cele mai vii controverse. Ea este rezultatul a şapte ani de muncă, fiind ajutat de numeroşi studenţi şi profesori.

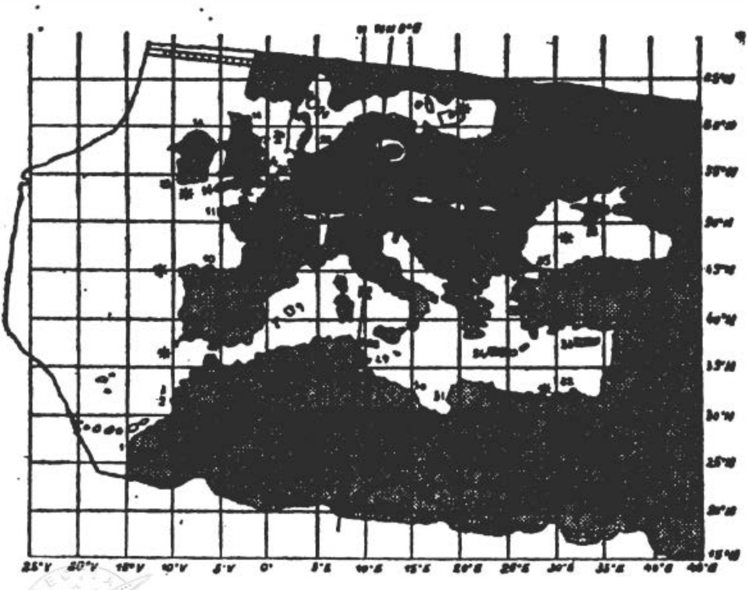
Cercetările au fost stîrnite de surprinzătoarele afirmaţii ale lui Arlington H. Mallery. Mallery, căpitan pensionar, pasionat de arheologie, studiind resturile unui mapamond din 1513 făcut de un amiral turc numit Piri Reis, este încredinţat că recunoaşte urmele ţărmurilor Antarcticii înainte de era glaciară. Ceea ce l-a făcut să afirme că a existat o civilizaţie înaintată datînd din această epocă, deci, după teoriile glaciare şi geologice, acum cel puţin zece mii de ani.

MAI ÎNTÎI HARTA LUI PIRI REIS

Hapgood şi colaboratorii săi au găsit ideea interesantă şi au făcut cercetări pentru a o verifica. Studenţii s-au pasionat în asemenea măsură pentru aceste studii încît discutau despre ele nopţi întregi. Mai întîi trebuia descoperit sistemul de proiectare al acestei hărţi, problema numărul 1 a cartografiei : un profesor

1 **Maps of the ancient Sea Kings. Evidence of advanced civilization in ice age.** — Chilton, Philadelphie, 1966.

de matematică al celebrului Institut de tehnologie din Massachusetts l-a ajutat. Hapgood a descoperit astfel că pe harta lui Piri Reis suprafața Pămîntului era reprezentată ca o serie de planuri netede, adăugate unele altora și avînd fiecare o orientare specifică, ca și cum autorul ar fi avut sub ochi o hartă bazată pe trigonometria sferică și pe care n-o înțelesese. Ceea ce din punct de vedere tehnic face ca data acestui prototip să urce pînă în antichitatea greacă. Însă studiul foarte atent al hărții a dezvăluit o mulțime de lucruri. Delta Amazonului figurează de două ori : o dată cu insula Marajo (care n-a fost descoperită decît în 1543) și altă dată fără această insulă, ca și cum ar fi reprezentat o situație geografică anterioară. Munții Anzi sînt indicați cu grijă, fiind menționate chiar și lamele : or, nimeni nu explorase încă pe atunci Anzii ; cît despre lama, nu se știa că există. Rîul Atrato, în Yucatan, este indicat exact : el era, de asemenea, necunoscut în epoca aceea ; insulele Falkland figurează pe hartă : ele au fost descoperite oficial în 1592. Lipsesc 900 de mile din coasta Americii de Sud între capul Frio și capul Horn ; Hapgood conchide că a fost un accident de compilație. Ideea sa este întărită de faptul că unele date figurează de două ori. Cît despre Antarctica, legată direct cu America (în realitate strîmtoarea lui Drake nu este foarte largă : Pămîntul Focului și Pămîntul lui Graham par ca un istm mai mult sau mai puțin întrerupt), configurația sa redată de Piri Reis corespunde cu profilul epocii subglaciare stabilit de tehnicile glaciare recente.

Harta lui Benincasa prezintă în mod clar ghețarul scandinav

Însă Hapgood nu s-a mulţumit numai cu studierea hărţii lui Piri Reis. El şi-a continuat cercetările şi a studiat sistematic vechile hărţi care dormeau în biblioteci. Cartea sa este plină de reproduceri, de planuri, de grafice care permit să se înţeleagă problemele tehnice pe care le ridică asemenea cercetări.

DE ASEMENEA ŞI ALTE HĂRŢI...

Să vedem ce i-au dezvăluit cîteva dintre aceste hărţi. A lui Oronteus Finaeus (1531) redă o configuraţie foarte exactă a Antarcticii, cu munţii perfect plasaţi şi cu indicaţia fluviilor care se varsă în Ocean. Cercetarea sedimentelor acestora făcută de doctorul Urry dovedeşte pe de o parte că datează de acum şase mii de ani cel puţin, iar pe de altă parte că este vorba de aluviuni asemănătoare acelora pe care le depune un curs de apă într-o regiune temperată.

Harta lui Hadyi Hammed datează din 1558. Coastele Americii, scăldate de Oceanul Atlantic şi Oceanul Pacific, sînt redate absolut exact, ceea ce este uluitor. Antarctica este prea mare, însă exact reprezentată, dacă o raportăm la proporţiile normale, exagerate de o falsă interpretare a trigonometriei sferice.

Hapgood trece apoi la „portulane", aceste hărţi marine apărute pe neaşteptate în Europa secolului al XIV-lea, pe urmă recopiate în veacurile următoare, fără însă o evoluţie demnă de menţionat. Iată ce dezvăluie cele mai importante dintre ele: portulanul lui De Canero (1502) redă configuraţia exactă a coastelor occidentale şi orientale ale Africii, ceea ce nu se potriveşte cu situaţia în realitate destul de puţin avansată a explorărilor de pe atunci: în adevăr Diaz şi Vasco da Gama înconjuraseră Capul Bunei Speranţe şi făcuseră cîteva escale pe aceste coaste, însă fără cartografi.

Portulanul veneţian din 1484 este bazat pe sistemul aşa-numit al celor „douăsprezece vînturi", cunoscut de Demostene, un geograf grec care a trăit înainte de Erathostene, cel ce a măsurat primul circumferinţa Pămîntului.

Comparînd aceste hărţi, precum şi acelea ale lui Canestris (1335), ale lui Reinel (1510) şi altele*, Hapgood a descoperit un punct comun în calculul longitudinilor, bazat pe un grad mai scurt decît al latitudinilor. Precizăm că în mod oficial s-a ştiut să se calculeze longitudinile numai în secolul al XVIII-lea şi că, înainte, pe toate celelalte hărţi, ca şi pe portulane şi pe hărţile „paralele" ca aceea a lui Piri Reis, longitudinile sînt calculate în modul cel mai fantezist.

Hapgood trece apoi la studiul emisferei nordice. Ce de surprize confirmînd datele din harta lui Piri Reis! Harta fraţilor Zeno (1380) figurează Groenlanda fără gheţuri şi avînd cursuri de apă fiecare cu o denumire specifică. Hărţile lui Ptolemeu, directorul bibliotecii din Alexandria, redescoperite în secolul al XV-lea, reprezintă Groenlanda doar pe jumătate acoperită cu gheaţă,

* Mai ales o hartă chineză datînd din secolul al XII-lea, care prezintă caracteristici ciudat de asemănătoare cu propriile noastre hărţi. Această hartă chineză se socotea că are o origine divină.

ghețarii mai dăinuind în Scandinavia și în Germania. Cine, în timpul antichității și al evului mediu, auzise vreodată vorbindu-se de epoca glaciară ?

În harta lui Andrea Benincasa (1508) se indică ghețari în Peninsula Scandinavă, în limitele atribuite de geografii actuali, care apreciază că mai erau acum circa 14 000 de ani. Cît despre harta lui Ichudi Ibn Ben Zara din Alexandria (1497), ea cuprinde amănunte uluitoare, indicînd pînă și conturul exact al insulelor Oleron sau Ouessant. Se arată, de asemenea, că fluviul Guadalquivir se varsă în mare printr-un estuar și nu însă, așa ca acum, printr-o deltă plină de aluviuni ; că în Marea Egee erau o mulțime de insule care azi nu mai există ; că Anglia și Irlanda sînt acoperite în parte de ghețuri.

TROIA, DE ASEMENEA, ERA O LEGENDĂ

Dacă se acceptă interpretările date de Hapgood acestor hărți, „corecțiile" făcute ținînd seama de distorsiunile geometriei plane în raport cu proiecțiile sferice, precum și de considerațiile geografice și astronomice, se trage concluzia în mod inevitabil că a existat o civilizație înaintată acum circa zece mii de ani. Însă ce cataclism i-a provocat dispariția ? Teoria profesorului american este următoarea : el crede că întreaga suprafață a Pămîntului se deplasează cu o mișcare uniformă de pe fundamentul său în direcția nord-sud pentru emisfera nordică europeană și americană. Adică Groenlanda, Scandinavia etc. coboară spre ecuator, în timp ce, ca o consecință, America de Sud, Australia, Antarctica alunecă spre Polul Sud, iar Asia și Siberia urcă spre Polul Nord. Ceea ce ar explica faptul că Europa se bucură de un climat temperat, că Antarctica este acoperită de ghețuri și că în Siberia clima tinde constant să se răcească.

Ciudat, Hapgood s-a temut să-și urmărească ipoteza mai departe. Dacă însă o faci, te vezi aproape obligat să tragi concluzia că această civilizație înaintată, care a lăsat hărți a căror tradiție nu s-a pierdut niciodată *, mituri paralele în toate civilizațiile lumii, cunoștințe astronomice cu sfințenie păstrate de popoare care n-ar fi putut să le descopere (mayașii, bunăoară, sau chaldeenii), legenda unei vechi limbi comune etc., această civilizație înaintată, în asemenea condiții, nu putea să se fi născut decît pe continentul antarctic favorizat de un climat temperat. Și de ce nu ? Troia și Creta erau legende înainte ca Schliemann și sir Arthur Evans să le fi scos la lumină prin săpăturile lor, și nimeni pe pămînt nu-și amintea de Summer și Akkad, unde totuși este matca marii aventuri a civilizației noastre occidentale. Atunci ? Se așteaptă un Schliemann, un sir Arthur Evans, un Champollion pentru a regăsi leagănul însuși al civilizației umane.

În românește de AL. BACIU

(Din revista PLANETE nr. 30, septembrie—octombrie 1966)

---

* Ținînd seama de ele, Cristofor Columb, se știe acum, a plecat „să descopere" America.

Cenaclul nostru

În luna octombrie a acestui an a avut loc în sala ACIN ședința de deschidere a cenaclului Uniunii Scriitorilor, dedicat literaturii științifico-fantastice. O parte dintre cei prezenți, scriitori și prieteni ai science-fiction-ului românesc, și-au amintit de o întîlnire a „științifico-fantasticilor" de la începutul anului 1964, unde regretatul Mihu Dragomir, autorul „Povestirilor deocamdată fantastice", anunțase intenția Uniunii Scriitorilor de a înființa un asemenea cenaclu. Iată proiectul realizîndu-se în sfîrșit. O privire în sală dovedea observatorului atent că rîndurile științifico-fantasticilor noștri au crescut între timp. Scriitori cunoscuți din alte tărîmuri literare s-au apropiat în acești ani de genul nostru sau chiar s-au afirmat pe această linie.

Victor Kernbach a citit una dintre „Povestirile ciudate" ale volumului său în curs de apariție (sub acest titlu) la Editura tineretului. Discuțiile pe marginea povestirii „Dacă totuși noaptea" au fost conduse de secretarul cenaclului, Ion Hobana. Numeroșii înscriși la cuvînt (printre care Justin Teodoru, Adrian Rogoz, Viorica Huber, Ion Mînzatu, Mioara Cremene, Dinu Kivu, Victor Bîrlădeanu, Gheorghe Săsărman, Max Solomon), expunînd puncte de vedere interesante, polemizînd uneori, au demonstrat regresul aproape total al concepției îngust-tehniciste în favoarea unor metode de analiză mai mature, care urmăresc mesajul specific al științifico-fantasticului în ansamblul literaturii contemporane. Esențialul merit al povestirii lui Kernbach s-a considerat a fi reliefarea în cotidianul nostru a prezenței viitorului.

S-a subliniat modul firesc prin care scriitorul introduce elementul extraordinar, fantastic în viața noastră de toate zilele, procedeul fiind socotit o caracteristică a science-fiction-ului modern de bună calitate.

A doua ședință a cenaclului a avut loc în luna noiembrie, într-o zi de marți, inspirînd unei note spirituale publicate în „Scînteia" o butadă despre „cenaclul marțienilor". Un debutant, Nelu Oancea, a citit povestirea „Huliganul", lansînd o ipoteză surprinzătoare despre natura și vindecarea cancerului. Pornind de la arzătoarea actualitate a subiectului, vorbitorii (printre care Sergiu Fărcășan, Victor Kernbach, Radu Nor, I. M. Ștefan, Nina Stănculescu, Max Solomon, Dumitru Todericiu) au remarcat umorul original, cu valențe satirice, al tînărului scriitor, precum și o bună tehnică a suspens-ului.

Un punct de atracție al întîlnirii a fost filmul „Aelita", realizat în 1924 după cunoscutul roman științifico-fantastic al lui Aleksei Tolstoi.

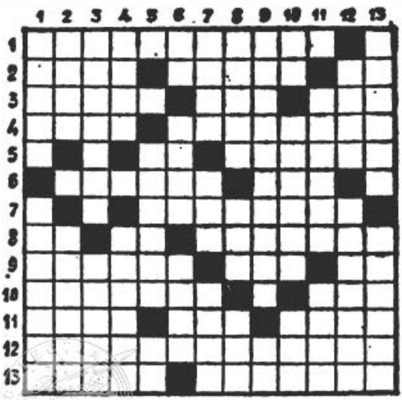
Dorim tînărului cenaclu spor la muncă și „marțienilor" noștri legături cît mai trainice cu Pămîntul.

H. B.

H. G. WELLS (1866-1946)

ORIZONTAL : 1) Personajul principal din cea mai remarcabilă lucrare a lui Wells după primul război mondial (1928), care, naufragiind, i se pare lui, pe insula sălbatică Rampole, constată îngrozit toate erorile şi nenorocirile la care este supus omul simplu şi care se adeveresc în cele din urmă a fi chiar tarele societăţii burgheze în care trăieşte. 2) „Primii oameni în..." (1901), roman satiric cu personaje fantastice groteşti, care relevă o serie de contradicţii ale civilizaţiei burgheze — Reverendul Bunting din „Omul invizibil" — Prefix chimic pentru doi. 3) Lord pe care Wells, în romanul său „Autocraţia lui mr. Parham" (1930) îl citează ca pe unul din „purtătorii tendinţelor fasciste din Anglia" — Lac în Suedia — Rîu în Guatemala. 4) Localitate în Egiptul antic — Consemnează evenimentele inclusiv cele literare şi artistice. 5) Începe melodia ! — Anulat. 6) „...normală", instituţie de învăţămînt în care Wells ajunge la vîrsta de 22 ani licenţiat în biologie. — Interjecţie. 7) Locuitorii Lunii, pe care Wells îi concepe ca pe nişte fiinţe la care specializarea atinge cel mai înalt grad. 8) Operă — face legătura între cuvinte — Majoritatea personajelor lucrărilor lui Wells. 9) Limba clasică a oamenilor de ştiinţă — Nicolae în familie — Barbu Nicolescu. 10) I se dă toată consideraţia — În partea superioară. 11) Noţiune filozofică, ideea esenţială a primului roman al lui Wells, scris în spiritul satiric al lui Swift — Rîu în România — Cunoscut medic român (1837—1920). 12) Celebru roman ştiinţifico-fantastic al marelui scriitor englez, sursă de inspiraţie pentru o serie de filme şi a multor scrieri (2 cuv.). 13) Cunoscut fotbalist sovietic, portar în echipa „Restul lumii", care a jucat cu echipa Angliei — Bine păzită.

VERTICAL : 1) „Belpington din..." (1933), roman în care Wells consideră ideologia fascistă ca o consecinţă a degenerării spirituale a societăţii burgheze — Celebrul scriitor clasic rus, care exprimîndu-şi dorinţa de a cunoaşte lucrările lui Wells, primeşte de la acesta în 1906 romanul „Războiul lumilor", pe care autorul îl considera ca fiind cel mai bun dintre romanele sale fantastice de început. 2) Înţelegînd tarele capitalismului, Wells recurge în lucrările sale la schim-

barea *ei* prin intermediul unor societăți utopice în care dragostea de muncă constituie elementul esențial — Sentiment puternic, adesea violent. 3) Debili — Ginerele lui Vasile Lupu (1652). 4) Puternic, așa cum se considera Griffin, omul invizibil — Oamenii obișnuiți, pe care Wells îi înconjură cu toată dragostea sa. 5) „...timpului", roman publicat în 1895, care deschide seria lucrărilor fantastice ale lui Wells — Plantă textilă. 6) William Page — Zîne rele — Fără ton. 7) Londra în „Omul invizibil" — Articol — Aliment... de iarnă. 8) Venit — Fiul lui Esop — Model. 9) Roman publicat de Wells în 1909, care marchează un important jalon în dezvoltarea creației literare din Anglia (2 cuv.) — Ochi de laț. 10) Hotărît la început și la sfîrșit ! — „...fericirii", roman de moravuri al lui H.G Wells din perioada de dinaintea primului război mondial — Serie. 11) Tocite cu pila — Manta groasă de iarnă. 12) Strămoșii noștri — Reușit. 13) „O... miraculoasă", lucrare care îmbină romanul fantastic cu romanul de moravuri — „...doctorului Moreau" (1896), roman în care Wells satirizează lumea dominată de legea lui *Homo homini lupus*

P. IONAȘCU

Bibliografie : H. G. WELLS, „Opere", vol. I, Editura tineretului.

În numărul viitor al Colecției vom publica descrierea viitoarelor etape ale cuceririi spațiului cosmic, descriere schițată de cîțiva dintre cei mai cunoscuți specialiști sovietici și americani în domeniul astronauticii.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire,
muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

●● DECEMBRIE 1966

PREȚUL 1 LEU | 41007